

Het Verhaal van Woerden

Verhaal 20 Woerden op de kaart

Laatste inspectie

Vol trots loopt in de zomer van 1842 een bijzonder gezelschap over de Kameriksedijk om de zojuist gereedgekomen weg aan een laatste inspectie te onderwerpen. Onder hen bevindt zich de heer Bredius, burgemeester van Woerden. Voorop loopt jhr. mr. Diederik Gregorius van Teylingen, heer van Kamerik. Verder bevindt zich in het gezelschap onder andere de secretaris van het Groot-Waterschap van Woerden. Zij zijn tevreden over de nieuwe weg. De zandweg is geschikt voor het moderne wegverkeer dat zo ook Kamerik gaat bereiken.

Groter plan

De aanleg van deze weg past in een groter plan dat uit de koker komt van Koning Willem I en zijn adviseurs. Na de Franse Tijd moet de economie weer gezond worden gemaakt. Daarvoor zijn goede wegen nodig over het land, het water en het spoor. Verkeer is belangrijk voor het vervoer van goederen en mensen en draagt bij aan een bloeiende handel waarin geld te verdienen valt. Nog belangrijker is dat dit verkeer snel en veilig is. Tijd is immers geld! Postkoetsen en diligences moeten de beschikking krijgen over vlakke, goed berijdbare trajecten. Er moet een einde komen aan de karresporen vol kuilen en gaten, die bij een flinke regenbui al snel onbegaanbaar zijn. De koning verleent medewerking aan het plan waar hij maar kan. En hij geeft opdracht tot het aanleggen van wegen door het rijk, door gemeenten en door waterschappen. Maar er ontstaan ook plaatselijke initiatieven van mensen die belang hebben bij een goede wegverbinding.

Commissies

Tussen 1815 en 1850 schieten commissies voor wegaanleg als paddenstoelen uit de grond. De kosten om de gronden aan te kopen en de weg aan te leggen worden vaak betaald uit subsidies, maar ook door een soort obligaties uit te geven. De rente en aflossing, en ook het periodieke wegonderhoud, worden betaald uit tolgelden. In deze tijd is dat heel normaal. Op rijksstraatwegen staan in de Franse Tijd al veel tolhekken en tolhuizen. Ook polderbesturen gebruiken dit systeem om inkomsten te verwerven. En zo gebeurt het ook rond Kamerik. Er staat een tolhek tussen de Kameriksedijk en Teckop, aan het Oortjespad. Wie vanuit Kamerik naar het katholieke schoolkerkje in Teckop wil, moet bij de boerderij ‘Het Oortjeshok’ een kwart stuiver betalen om gebruik te mogen maken van het pad.

Kameriksedijk

Al eeuwenlang vormt de Kameriksedijk een belangrijke schakel in de wegverbinding van Woerden naar Amsterdam. Maar de weg die er ligt is die naam nauwelijks waard. Het is niet meer dan een smal, blubberig ruitepad. Als het regent kom je nauwelijks vooruit. Vandaar dat het meeste verkeer tussen Woerden en Amsterdam via het water gaat. De schepen maken gebruik van de Grecht of de Wetering. Maar het vervoer over het water heeft een groot nadeel: het gaat bijzonder traag. In 1822 doet de gemeente Woerden al een poging om het pad te verbeteren. Er wordt zand en puin op gestort. Blijkbaar zonder al te veel resultaat, want in 1838 vindt jonkheer Van Teylingen dat het de hoogste tijd is om een goede weg aan te leggen tussen Woerden en Wilnis. Helaas zien de bestuurders in Wilnis het plan niet zitten. Het traject wordt daarom ingekrompen tot het stuk tussen de Kruipin en de Oudendam.

Kamerikse commissie

Van Teylingen overlegt met de bestuurders van de polder en de gemeenten, maar ook van de provincies Utrecht en Zuid-Holland. Daarnaast vormt hij een commissie, wat gebruikelijk was in die tijd. Uiteindelijk krijgt hij geld los (bij de verschillende partijen). De provincies geven 6.300 gulden en via de uitgifte van obligaties komt er nog eens 1.200 gulden in het laatje. Bovendien geeft het Rijk toestemming om tol te heffen en zo komen er ook twee tolhekken. De eerste bij de Plompjesbrug nabij Kamerik en de tweede bij de Oudendam. In 1841 is het plan en de financiering rond en begint het aanbrengen van zand op de dijk. Op 27 juni 1842 is de weg klaar voor oplevering. En daarvoor loopt het illustere gezelschap – zoals in het begin genoemd – van de Kruipin naar de Oudendam. We weten dat de oplevering wordt geaccepteerd want het gezelschap gaat zich daarna te buiten aan een feestelijke maaltijd op boerderij Boschlust.

Hoe het verder gaat

De commissie die Van Teylingen opricht, blijft tot 1918 verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de weg. Al die tijd blijven de tolhekken in gebruik. Maar niet iedereen betaalt tol. Er zijn vrijstellingen voor de inwoners van Kamerik en verder voor de marechaussee, de aannemers die het onderhoud moeten uitvoeren en natuurlijk de leden van de commissie zelf! In 1918 verdwijnt de commissie en neemt de gemeente Kamerik het geheel over. De tolheffing blijft gehandhaafd tot 1932. Daarna worden de kosten voor onderhoud en beheer uit de algemene middelen betaald. In 1955 verandert de Kameriksedijk van naam: vanaf dan heet de weg de Van Teylingeweg.

Meer weten?

Algemeen:

- Brugmans, I.J. *Stapvoets voorwaarts: sociale geschiedenis van Nederland in de negentiende eeuw* (Bussum, 1970)

Woerden en omgeving:

- Alkemade, W.R.C. “De aanleg van de weg en vaart tussen Bodegraven en Gouda” in *Reeuwijkse Reeks* nr 4 (1992), pp.36-48
- Alkemade, W.R.C. “De Nieuwe Zandweg te Linschoten als tolweg, 1820-1912” in *Heemtijdinghen*, jg 31 (1995), nr 2, pp. 38-46
- Nap, H. en C. Timmerman “Diederik Gregorius van Teylingen (1752-1837), ambachtsheer van Kamerik en de Houtdijken” in *Langs de Oude Rijn: levensbeschrijvingen van bekende en onbekende mensen uit Vleuten De Meern, Harmelen en Woerden* (Utrecht, 1999), pp. 171-175

- Panne-van Deuren, C.J.H.M. van de *Inventaris van het archief van de Commissie van de Administratie over den Kameriksch Dijk 1838-1917* (1925) (Woerden, 1990), pp. 2-11

Rechten

Het geheel of gedeeltelijk overnemen van de tekst is toegestaan onder vermelding van “Bron: Het Verhaal van Woerden”.